

Pirjo Uusitalo

13.4.2017

Valtiovarainministeriö

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 10.3.2017, VM/504/03.01.00/2017

LAUSUNTO MAAKUNTIEN RAHOITUSTA KOSKEVAN LAKILUONNOKSEN (HE 15/2017) TÄYDENTÄMISESTÄ

Valtiovarainministeriö on varannut Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela) tilaisuuden antaa lausuntonsa otsikkoasiassa.

Voimassa olevan lain mukaan vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta kuuluu Melalle. Maatalousyrittäjien lomituspalveluissa Mela huolehtii muun muassa paikallishallinnon järjestämisestä. Paikallishallinto perustuu tällä hetkellä Melan ja 42 kunnan välisiin toimeksiantosopimuksiin. Toimeksiantosopimuksella kunta sitoutuu huolehtimaan paikallisyksikölle kuuluvista tehtävistä omalla alueellaan tai sen lisäksi yhden tai useamman muun kunnan alueella.

Mela lausuu asiassa seuraavaa:

- Kuten luonnoksessa on todettu, kotieläintuotantoon keskittyneet maatalousyritykset ja näin ollen lomituspalveluiden tarve jakaantuu maakunnittain hyvin epätasaisesti. Mela pitää erittäin kannatettavana luonnoksen lähtökohtaa siitä, että edellä mainittu seikka on perusteltua huomioida, jotta rahoitus kohdentuisi niihin maakuntiin, joissa maatalouslomituspalveluja järjestetään.
- Järjestettävien lomituspalvelujen määrään vaikuttaa maakunnan alueella olevien maatalousyritysten määrän lisäksi muun muassa maatalousyrityksessä olevien yrittäjien määrä ja etenkin heidän sijaisaputarpeensa. Suurin yksittäinen sijaisavun järjestämisen syy on sairauden tai tapaturman aiheuttama työkyvyttömyys. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksessa on erikseen huomioitu maakuntien väliset erot sairastavuudessa. Epäselväksi kuitenkin jää, missä määrin maakuntien väliset erot sairastavuudessa, ts. järjestettävien sijaisapujen määrässä, tulee luonnoksessa huomioiduksi muutoin kuin maakunnan rahoituksen harkinnanvaraisen korottamisen kautta (maakuntien rahoituksesta annetun lain 7 §).
- Vastaavasti hieman epäselväksi jää se, missä määrin rahoituksen jakautumisessa maakuntien kesken huomioidaan maakuntien väliset erot välimatkoissa. Lomituksen järjestämisessä lisäkustannuksia aiheuttavat pitkät välimatkat maatalousyrityksiin. Maatalouden rakennekehityksestä johtuen lomittajien työmatkat kasvavat edelleen.
- Käytännössä tarvittavan lomitustyön määrä vaihtelee myös tuotantosuunnittain ja siten toisilla alueilla lomitustyötuntien määrä ja sitä kautta syntyvien kustannusten määrä on isompi. Näin on esimerkiksi lypsykarjavaltaisella alueella.
- Mela pitää perusteltuna sitä, että momentit 33.80.41 (valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin) ja 33.80.42 (valtion korvaus poronhoitajien si-

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

jaisavun kustannuksiin) ehdotetaan säilytettävän erillismomentteina huomioiden momenttien perusteena olevien tehtävien maantieteellisesti hyvin rajattu kohdentuminen. Mikäli yleiskatteisen rahoituksen jakautumisessa maakuntien kesken ei pystytä riittävästi huomioimaan edellä mainittuja maatalouslomituksen järjestämiskustannusten kohdentumiseen vaikuttavia maakuntien välisiä eroja, Mela esittää harkittavaksi myös momentin 33.80.40 (valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin) säilyttämistä nykyiseen tapaan erillismomenttina. Joka tapauksessa lomituskustannuksia on erikseen seurattava ja raportoitava EU:lle mm. maatalouden valtiotukilainsäädännön edellyttämällä tavalla.

- Maatalousyrittäjillä on subjektiivinen oikeus tiettyihin lomituspalveluihin ja tällä hetkellä paikallisyksikköinä toimiville kunnille maksetaan lomituksesta aiheutuviin kustannuksiin (hallinnosta aiheutuvia kuluja lukuun ottamatta) 100 %:n valtion korvaus. Tällä hetkellä valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin maksetaankin arviomäärärahamentilta.

- Maatalousyrittäjän subjektiivinen oikeus palveluun, arviomäärärahaperusteisuuden muuttuminen yleiskatteiseen rahoitukseen ja nykyinen matkakustannuksista riippumaton paikallisyksikkökohtainen ero tuotetun lomitustunnin hinnassa (24-36 €/tunti) aiheuttaa osassa maakuntia haasteita rahoituksen riittävydessä etenkin siirtymä kautena ja ennen kuin toimintaa on pystytty sopeuttamaan palvelujen kysyntään. Lomituksen järjestäjän yhtenä haasteena on ollut ja tulee yhä enenevässä määrin olemaan tarvittavan työvoiman sopeuttaminen maatalouden nopeaan rakennekehitykseen. Epäselvää on, onko luonnoksessa lisättäväksi esitetty 31 §:n 3 momentti riittävä tässä suhteessa. Ainakin sen soveltamisalaa tulisi, lomituksen nykyinen arviomääräraha huomioiden, laajentaa myös vuodelle 2019.

- Luonnoksessa lähdetään siitä, että nykyinen määrärahamomentti 33.80.50 (valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin) siirtyy 100 %:sti yleiskatteiselle maakuntien valtionrahoitusmomentille.

- Momentti 33.80.50 pitää kuitenkin sisällään kunnille maatalouslomituksesta maksettavan paikallishallintokustannuserän lisäksi myös muita hallintokustannuseriä. Esimerkiksi vuonna 2017 momentti 33.80.50 jakautuu eri hallintokustannuserien välillä seuraavasti:

- 1) 13 245 000 euroa maatalouslomituksen paikallishallintokustannuksiin kunnille,
- 2) 182 000 euroa turkistuottajien lomituspalvelujen paikallishallintokustannuksiin kunnille,
- 3) 94 000 euroa harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille,
- 4) 1 619 000 euroa Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin,
- 5) 1 000 000 euroa maatalousyrittäjien eläkelaitoksen toteuttamaan hankkeeseen, jolla tuetaan maatalousyrittäjien työssä jaksamista.

Mela katsoo, että näistä vain kohtien 1 ja 3 tulisi siirtyä yleiskatteiselle maakuntien valtionrahoitusmomentille.

- Luonnoksen 30 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä sekä säännöksen 2 momentissa tulisi nimenomaisesti huomioida maatalousyrittäjien lomituspalvelut, koska lo-

mitus ei tällä hetkellä ole kuntien lakisääteinen tehtävä vaan kuntien tehtävä perustuu kuntien (42 kpl) ja Melan välisiin toimeksiantosopimuksiin.

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS

Päivi Huotari

Antti Huhtamäki

